

dina svoje sëršene na tiste dražila, ki so se že njega dni s slavjanstvom pečali, če tudi ne vselej z naj boljšim uspeham. — To so naše misli v kritiki itd. (str. 33).“ — Na nagrobnem spominku, ki so mu ga postavili kranjski deželni poslanci in drugi čestitelji, je brati:

Svečenik, pastir je duše vodil,
Ljubil narod svoj do konca dni,
Z modrim umom v boj je zborov hodil
On, ki tukaj v miru spi.

Iz šole za šolo.

O „abecedniku“.

Ni mi namen, da bi poviševal lastni „ego“. To se že tako in tako nerodno, barem sè zavistjo sliši. Tudi se je „njega dni“ postavilo, dakako po lastnem izkustvu, pravilo, da bi pisatelj ne smel pisati v prvi osebi, ali da se mora tega po možnosti izogibati. Da pa ne bodem tako hodil okoli stvari same, „kakor mačka okoli vrele kaše“, treba, da se lotim pravega elementa. Ta element so naši abecedniki za pravo „abecednika“ in J. Miklošičeva „Začetnica in prvo berilo“. Punctum soliens, kamor merim, je pa mesto pri ustaikih b in p ter pri zobnikih d, t.

Na, tù ga imate, poreče kedo. Mi stari možaki smo tako učili in tudi kaj naučili, ti naši mladi kričači bi pa radi imeli vse „po nobel“ in vse „komod“. Dobro; neka Vam bude! Ali če se treba metodike učiti, če moramo to in še toliko psihologije znati, in če smo prisiljeni ravnati se po pravilih iste, pokaj da se pri šolskih knjigah ne bi pazilo, da bi bilo vse „metodiško“.

Mnogim zaprekam pri učenji bi se ognili, mnogo trudapolnih pol-ur bi bilo potečemu se učitelju prikrajšanih, mnogo veselja bi otroci manj izgubili, ako bi bile črke b, p in d, t v abecednikih ločene. Morale bi biti v „Začetnici“ črki b in p vsaj toliko narazen, kakor sta v Razinger-Žumerjevem „abecedniku“ ali pa v Praprotnikovem.

Gospoda, ki je sestavljala označene knjige, imela je v mislih sicer sličnost izreke, ni pa valjda pomislila na sličnost oblike, po kateri ne bi imenovane črke nikdar smele biti tam, kjer so. Razven tega se pa pri učenji baš radi navedenega uzroka naletí na težkoče, kakoršnih ni niti od početka abecednika pri mali deci. Radi sličnosti izreke, ker so omenjene črke neposredno druga za drugo, začnè deca eno in drugo zamenjavati.

Da trditev le nekoliko opravičim!

Asocijacijski zakon reprodukcije je sicer, da se lagje obnavljajo predstave, če so slične, to je po analogiji.

Smelo se lahko trdi, da in prevelika analogija moti zaporednost pri reproduktovanji. Ker sta neposredno sosedni črki po izgovoru nalični, moramo ja smatrati liki spojeni, dakle predstavno verigo.

Ker mislim o predstavnih verigi niže kaj črhiniti, bodi mi dovoljeno, da tukaj opomnim, kako dobrodejen vpliv ima baš, da se zatrò nepotrebne težkoče, istodobnost ali kocksistenca. Človeku se vtisne v spomin razven predstave tudi njena okolica; analožne kontrastne i. t. d. predstave budé se s tem v mislih. Pri vsem tem vpliva okolica in sploh položaj, v kojem smo predstavo vzprejeli, tako močno, da predstavo samo, da se mora užé radi tega od lične ločiti, ker ona druga je bila sigurno vsprejeta v drugačni situaciji. Ker so pa črke b, p in d, t preblizu, tedaj je v tem slučaju nemogoče misliti na opisani pripomoček, ker se predstavi tako rekoč topita druga v drugi.

V predstavnih verigah sledé si členi prav tako, kakor, da so v istini zvezani. Človek, obnavljajoč predstave po taki verigi dojde do kakega člena, ki je kateremu že obnovljenemu sličen, preide na istega in — konfusija je gotova. Dogodí se tudi lahko, da se verige v spominu križajo liki ceste na zemlji. Križajo se pa le na onih mestih, kjer sta člena enaka. In tukaj se lahko zajde.

No, sevéda vestnemu, skrbnemu, natančnemu duhu se bode redkokedaj kaj tacega pripetilo. Imamo pa tudi površnih in malomarnih. Če se pa še odraslim kaj tacega dogaja, kako se ne bi mladeži? Kje je večja površnost, ko pri nerazviti deci?

Dogaja se torej prečestokrat — in po slabostih spomina je povsema možno, da deca v malih presledkih časa dobivši pojem in znamenje črk b in p ali pak d in t, zamenjuje jedno in drugo.

Mislím, da bi bilo odvišno, če to reč razjasnjujem, ako spomnim samo, kako móle nekoji otroci apostolsko vero, prišedši do: „sedí na desnici (Boga Očeta, vseмогоčnega) Stvarnika nebes . . .“ Mesto, da bi nadaljeval 7. člen, skočil je v 1.

Tako se móte včasih tudi naši vaški administranti, ko móle konfiteor. Tù je še bolj mogoče, ker nihče ne razume latínski. Če pa odrasli tako delajo, je-li verojetno, da se pri deci kaj sličnega ne dogaja? —

Radi te napake izgubí se pri malem številu učencev prvencev do štirinajst in več dni. Učitelj se znoji, učenci pa niso zmožni, da bi tako pomoto popravili sè svojim mladim, nerazvitim duhom. J. Miklošičeva „Začetnica“ nam daje kmalu potem, ko smo prebili prvi „krst“, drugo slično porcijo, namreč brž za črkama b, p, imamo skupino d, t. Zopet se ponavlja stvar do štirinajst dni. Dakle v enem meseci pa le štiri črke naučiti (dobro, če jih še), ko se pri dobrih razmerah more število podvojiti in še več, to ni pridno. Vse pa s tolikim naporom, da Bog pomozí! Na svetlo pridejo vse mogoče kombinacije, vsi čitalni stroji, stenske table, razven tega se porabi toliko in toliko krede, in ko bi morda imeli še stare slonokoščene črke, bilo bi uprav tako vse zaman. Otroci čitajo vendar še: tede, — dete, tadi — dati i. t. d.

Razven tolike zamude časa in toliko britkih pol-ur, koje mora učitelj prebaviti, po zakonu: od poznatega do nepoznatega ni to prava vrsta črk gledé vnanje oblike. Črka p naj bi bila pri sličnih družicah svojih f, j, g; isto tako naj bi bila črka d pri svoji tovarišici a z okolico o, c, č, e; črka t bi bolj pristovala pri i, u no li na sedanjem mestí.

Sličnost izreke škodi sedaj toliko, kolikor bi sličnost oblike koristila v nasprotnem slučaji. Mením, da je vsakemu gg. tovarišev dobro v spominu, kako lahko se preide od l do b, od i do u (tù je sicer še nekaj početnih težkoč), od n do m; pokaj da se ne bi pri drugih črkah iskalo analogije v obliki radi toli važnih razlogov.

Morda kedo poreče, da nastaja omenjena težkoča le po bralno-pisalni metodi in da bi bilo za to bolje uporabljati dandanes čedalje bolj v življenje silečo normalnih besedi metodo. Metod teh ne bodem rešetal, kajti najboljša je ona, koja nas dovéde najsigurnije in po najkrajšem potu do zaželjenega cilja ali smotra. Da se to razsodi, merodajna sta samo jasen razum in pa lastna praksa.

Trdim pa samo, da ko je pojem že v spominu, ni treba več misliti, po koji poti je dospel tja. Ko je pa že tam, kamor je bil namenjen, lahko se zamenjuje liki vsaka druga predstava.

Da se v bodočnosti i tega izognemo, mislím, da smemo z radostjo upati. Abecednik sestavljen po izraženi misli, imajo laške šole južno-tirolske. Sestavila sta ga ravnatelj učiteljšč v Kopru in Tridentu. Sestavitelja imela sta v mislih i omenjeno napako.

Ivo od Nanosa.